

LJUBLJANSKI ČASNIK.

Št. 1. *Van Bohorin* V petik 3. Prosenca

1851.

"Ljubljanski časnik" izhaja vsak teden dvakrat, in sicer leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znese 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje, za četrt leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, in ako se na pismo zapiše, da so naročniki denarji (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič postojne plačati.

Vradni del.

28. Grudua 1850 je bil XXXV. del, II. tečaj deželna zakonika in vladniga lista izdan in razposlan, ki zapopade:

Naznanjenje zapopade postav in ukazov v delih CLII—CLVII občnega državniga zakonika in vladniga lista. — Razpis c. k. koroške in krajske višje deželne sodnije od 5. Grudna 1850. Preživitev ubozih obdolžencov, kateri ne stanujejo v kraju sodnije in se nezaperti preiskavajo, z kazensko-sodnijskimi denarji za preživitev.

Minister uka in bogočastja je c. k. profesorja na vseučilišu v Olumcu, dr. Franceta Močnika, za uda deželne šolske vradnije in za začasniga c. k. ogleda ljudskih šol za krajnsko kronovino, potem vodja c. k. normalne šole v Ljubljani, Jovana Nepomuka Schläckerja za c. k. šolskiga svetovavca zunaj te šolske vradnije imenoval.

Minister bogočastja in uka je vodja normalnih šol v Terstu, Simona Rudmaža, za uda c. k. deželne šolske vradnije in za začasniga c. k. ogleda ljudskih šol za Koroško, potem učenika na c. k. spodnji realni šoli in paedagogike v Celjovcu, Dragotina Rusheim-a, za c. k. šolskiga svetovavca zunaj te deželne šolske vradnije imenoval.

31. decembra 1850 bodo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju CLXII., CLXIII., CLXIV. in CLXV. deli občnega državniga zakonika in vladniga lista, in sicer vsi za zdaj v edino-nemškem izdanju izdani in razposlani.

CLXII. del zapopade pod

Št. 474. Cesarski ukaz od 31. oktobra 1850, po katerem se od ministerstva kmetijstva in gornijstva predložena vravnava višje kmetijske učiliške naprave v ogerskem Altenburgu njegovimu veličanstvu naznani.

CLXIII. del zapopade pod

Št. 475 noter do 494 razpise ministerstva kupčije, obertnije in javnih stavb, s katerimi se ali podeljenje ali podaljšanje, ali preloženje lastnine, ali ugasnenje raznih privilegij naznani.

CLXIV. del zapopade pod

Št. 495. Ukaz ministra pravosodja od 13. decembra 1850, s katerim se formulari za letne izkaze državnih nadomestništev v kaznovanih rečeh podpišejo.

Št. 496. Ukaz ministerstva notrajnih zadev od 29. decembra 1850, s katerim se po najvišjem sklepu odloči, da odločbe tistih sklepov krajnih občin, čez katere je po postavi odločba krožni občini ali pomnoženimu deželnimu odboru prideržana, za zdaj na krožniga predsednika in deželniga poglavarja spadejo.

CLXV. del zapopade pod

Št. 497. Cesarski ukaz od 6. novembra 1850, s katerim se sodniško vravnanje za Galicio in Lodomerijo z Krakovim, Aušvicam in Zatoram in Bukovino vstanovi.

Tudi 31. decembra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju madjarsko- in romansko-nemško dvojno izdanje CIX. dela občnega državniga zakonika in vladniga lista izdano in razposlano.

Ta del je prišel 10. augusta 1850 v edino-nemškem izdanju, potem 30. novembra 1850 v češko-, slovensko-, serbsko- in horvaško-nemškem dvojnem izdanju na svetlo.

Potem se bo ravno ta dan VIII. del občnega državniga zakonika in vladniga lista, ki je 15. januarja 1850 v edino-nemškem izdanju in 6. maja 1850 v češko- in poljsko-, in 14. oktobra 1850 v slovensko-nemškem dvojnem izdanju na svetlo prišel, v talijansko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

28. decembra 1850 je bil LXXVII. del občnega državniga zakonika in vladniga lista, ki je 26. junija 1850 v edino-nemškem in v serbsko-, romansko-, horvaško- in romansko-nemškem dvojnem izdanju, in 9. decembra 1850 v češko-, talijansko-madjarsko- in slovensko-nemškem dvojnem izdanju na svetlo prišel, v poljsko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 11. Cesarski patent od 30. septembra 1849, s katerim se deželna vstava za vojvodstvo zgornje in spodnje Silezie z dotičnim velitnim redam za deželni zbor razglasi in naznani.

Dunaj 30. decembra 1850.

Od c. k. vredništva občnega državniga zakonika in vladniga lista.

Nevradni del.

Pogled v preteklo leto.

O pričetku noviga leta, ko preteklo v valovih urno tekočega časa zgine, bo koristno se ogledati, kaj smo v tem znamenitnem času doživeli, in posebno, kako se je vlada naše Avstrije trudila, med takimi zoperstavki začeto zidanje novovstavljenе države dognati. — Premislimo okolšnje časa o začetku preteklega leta.

Strašni šum orožja, ki je dvajset mescov cesarstvo od Švajca belih gor do turških planin pretresoval, utihne —, kervavim ranam, ki so bile vsekane naši dragi domovini od hudodelnih rok zmotenih sinov in serditih zunanjih sovražnikov, se meja postavi in sploh se začnejo celiti. Slavni maršal, grof Radetzky je z mogočno roko laške dežele kroni našiga svitliga cesarja ohranil in umiril — pod ozidjem Komorna je kervotočna ogerska vojska dokončana bila. — Po pogodbah leta 1815 je Avstriji prvi stan v zavezi nemških dežel določen bil, torej se ona po pravici ni pustila izključiti, (brez nje tudi ni mogoče ponovljenje zaveze nemških vladarjev.)

Ako pregledamo notrajne zadeve, vidimo, da se je naše ministerstvo nevtrudno prizade-

valo z postavami prostiga in svobodniga duha po poti enakopravnosti blagostanje in srečo vsih rodov in deržavljanov bolj in bolj povzdigniti.

Hočemo tukaj sploh le na nekatere naprave pokazati, ki so bile lansko leto vpeljane, da bo vsak lahko mogel soditi ali je bilo mogoče možem, ki veliko cesarstvo vladajo in pri tem zvonajne zadeve opravljajo v tako kratkim času za blagor Avstrijancov več storiti.

Sodniška oskerbnija je bila od političke ločena, nje meja na tanjko zaznamovana, in tako sodniku kakor političskemu vradniku moč dana, potrebam ljudstva ložje in bolj naglo priskočiti.

Z svobodno občino (županijo) so vložili temeljno podlago novo prerajene Avstrije, na kateri se bo, ako Bog da, vzdignilo poslopje čudne velikosti in lepote za pozne vnuke.

Postave za kaznovavne sodnije, ki so bile leta 1804 vpeljane, niso bile več pripravne potrebam današnjega časa in bolj omikani nravi Avstrijskiga ljudstva zadostiti, torej so jih sploh predelali in popravili; v prihodnje bo vsak očitno sodnikom, pričam in ljudstvu nasproti postavljen, pravično, svojim delam primerjeno sodbo prijel, nikoli več ne bo hudodelnik z lažmi in zvijačami na skrivnim zavolj nepopolnost postav kaznovavni roki pravice odšel, pa tudi manj dolžniga ne bodo dolge leta po ječah in tamnicah vlačili in nazadnje za celo življenje nesrečniga spustili.

Svoboda uka je bila na vsih vseučiliših deržave vpeljana, in tako ptujim obrekvaveam priložnost odvzeta, Avstrijance po celim svetu kakor tamnici zapadenje in neomikane ljudi černiti.

Po dogodbah preteklih let se je nabralo veliko ljudi, ki so, krivi mnogih hudodelstev, lastnini in osebam nevarni bili; — vlada je toraj žandarmerijo iz umnih in skušenih mož sestavila v strah hudodelnikom v varstvo in brambo dobromislečimu deržavljanu, ki zamore zdaj ložej brez nevarnosti svoje opravke oskerbovati.

Našimu času, ki ga po pravici čas znajdb imenujejo, je tudi prihranjeno bilo, znajdbo storiti, s pomočjo katere se med mesti ki so več kot sto milj zaksebi ko bi z očmi trenil, misli in besede na znanje dajajo. — V vsim previdna vlada avstrijska je hitela nar imenitnejši mesta cesarstva z pomočjo telegrafa zvezati in tako ni samo državnim ampak tudi osebnim potrebam zadostila. — V zadnjih dneh preteklega leta dokončana železna cesta od Dunaja do Buda-Pesta je nova terda zveza k edinosti ogerskih dežel z poglavitnim mestam našiga cesarstva.

Perva in nar imenitnejši postava vstavne deržave je enakopravnost v vsim, kar javne reči zadene. — Kakor vsakiga, ki deržavne postave prelomi, naj bo še tako imeniten ali visok, kaznovavna roka doseže, (izgleda smo na Ogerskim imeli) je tudi vsakimu pot časti odprta ako cesarju in domovini možko in koristno služi, na nar višokejšo stopno poslovljenja povzdignen biti. —

Franc-Jožefov red brez razločka može kinči, ki so se kjerkoli si bode zveste sini Austrije skazali.

Naprava kupčiskih in obertniških zbornic bo gotovo obilno korist v kupčijskih in obertniških zadevah prinesla.

Brez namena našim ministram z temi versticami se prilizovati, (oni tudi naše hvale ne potrebujejo ker jih cela Evropa z poštovanjem imenuje) vprašamo vsaciga moža, kteriga um je dosti razsvitljen, de zamore modrost preudariti, z ktero veslo naše države vodijo, in ki od sovražnosti ni tako oslepljen, de o belim dnevu noče viditi: ali je mogoče se za blagor in slavo Avstrije bolj truditi.

V poznejih sostavkih, ki bodo eden za drugim sledili, bomo zgorej omenjene postave bolj na tanjko razjasnovali. M.

Avstrijsko cesarstvo.

Štajarska. Iz Celja. Ko se je unidan slavní vojskovodja Radecki iz Dunaja na Laško nazaj peljal, bi se bila skorej velika nesreča prigodila. Ko namreč vozovlak se od Celja odpelje, blizo vasi Tremerje, na enkratčuvaj železnice nasproti prisopi, ter od dalječ že s klobukam in rokama znamnje daje, hlapone ustaviti. Vodnik hlapona je tudi to kmalo zagledal, ter mašino ustavil. Kaj je bilo? Čuvaj železnice je blizo svojiga kraja ravno kakih 5 minut pred prihodom vozovlaka zapazil, de je ena šina počena. Zaukaže ročno svoji ženi, tamkaj ostati; on sam pa je vozovlaku nasproti letel, nevarnost oznaniť. V štirih minutah je bila nova šina vložena. Med tem je maršal Radecki iz voza pogledal, ter poprašal, kaj de je? Mu povedo. Hitro poda čuvaju 24 goldinarjev v srebru za njegovo pazljivost, in vozovi dirjajo naprej. (Nov.)

Austrijska. Nekdajni državni poslanec, dr. Rieger, je 28. decembra iz Pariza na Dunaj prišel.

* 30. decembra je bilo na Dunaju srečanje za izvolitev sodnih porotnikov. Porotne sodbe se bodo začele 15. januarja.

* Sliši se, de ne bo več pripušeno, se z zmisljenimi imeni podpisovati, kar je v navadi pri gledišnih igravcih, umetnikih in pisateljih.

* Prašanje glede oskerbovanja cerkveniga premoženja — piše „Neuigk. Bur.“ — je odločeno. Ukaz, to reč zadevajoč, se bo skoraj, razglasil. Sliši se, de se je vse dovolilo, kar je cerkev hotla.

* Pod predsedništvam asesorja Ristel in državniga zastopnika Schadeka je bila na Dunaju sledeča očitna obravnava:

Pisar Adolf M., zdaj brez dela, je večkrat od Andreja Knoll, rekoč, de denarje za svoje opravke potrebuje, 200 goldinarjev na posodo vzel. Pri tej priložnosti je Knoll rekel, de želi, v kaki vradni službo dobiti.

M. mu je rekel, de mu hoče k temu pripomoči in mu kmalo prinese, kakor pravi, najden tiskan list v znamnje, de je ta reč že sprožena; in poslednjič mu prinese 25. oktobra navadnim dekretam popolnoma podoben list, na katerem je bil Bonincasa, c. k. svetovavec podpisan, in pritisnjen je bil na dekret pečat z c. k. orlom. V dekretu je bilo zapisano, de bo Knoll na dan 40 kr. in vsako leto tri sežnje derv in 8 funtov sveč dobival.

V službo bi bil imel 1. januarja 1851 stopiti in 28. decembra se pri deželnem sodništvu oglasiti. M. je rekel Knollu, de naj, preden se k deželnemu sodništvu poda, k njemu pride. O začetku decembra gre Knoll, brez da bi bil M. zavolj tega popred kaj vprašal, z dekretam k deželnemu sodništvu, kjer so kmalo zapazili, de je pismo nepristno.

Pri preiskanju, ki se je zavolj tega pri

okrajnozborni sodni imelo, preiskovavni sodnik in državni pravdnik nista pravične reči našla, zavolj ktere bi bila zavolj hudodelstva golfige obravnavo napovedala, in zavolj tega se jeta reč kantonskimu sodništvu v razsodbo prepustila.

Zatoženi obstoji, de je dekret sam pisal, in de je pečat iz stariga dekreta odtergal in na papir pritisnul, cela reč se je vendar le v šali zgodila, kar bi bil Knollu, ako bi ne bil prezgodej k deželnemu sodništvu šel, naznanil; on je menil, da je ta tudi to le za šalo imel, ker je Knoll 57 let star, in ljudje take starosti se ne jemljejo več v javne službe.

Sodništvu vendar spozna, ker je bilo zlo lahko mogoče, de bi bil Knoll zamogel svojo obertnijo prodati in tako škodo terpeti, M. kriviga prestopka in ga odsodi zavolj mnogih polajšljivih okoljšin po §. 48. kazn. zak. I. dela na 24 ur v ječo.

Horvaška. Osnova nedirektiniga davka v granici bo, kakor se sliši, nekoliko prenarejena zavolj posebnost granice. Ban Jelačić se je o tej reči že večkrat z ministram denarstva pogovarjal.

Dalmacija. Iz Kotora se 19. decembra piše v „Srbske nov.“:

Ni davno, kar so začeli carski parobrodi v Kotor hoditi, in vedno eden tukaj stoji. Pravi vzrok, zakaj se to godi, se ne ve. Govori se, de so se turški vojaki na novo proti Sutorini ali Kleku v Bosno napotili; drugi zopet pravijo, de se čuje, de mislijo madjarski in talijanski beguni v Bosno udariti, in de so že od Angličanov ladje v Jankinu v najem vzeli. Junaški general Mamula je že potrebno storil, de je povsod poti zaperl, kjer bi oni znali skoz potovati.

Česka. V Pragi je bila 22. decembra očitna obravnava, pri kateri se je posebno svetost prisega pokazala.

Kravar M., ki je bil že prejne dni preveč prijazen z neko deklo, vzame drugo deklico v zakon. Uno dekle pride toraj nekiga dne v njegovo hišo in njegovo ženo kakor pravijo ozmerja; na to ta deklico za lase zgrabi in jo tako dolgo zanje vleče in s pestjo po obrazu bije, de nje mož in tudi dekla zraven prideta in temu konec storita.

C. k. policijni pomočnik P. namestnik c. k. državniga zastopnika toraj tožbo zavolj tepenja predloži in tirja, de naj se ta prestopek po postavi kaznuje.

Gospod predsednik ukaže toraj, de naj tožnica še enkrat svojo tožbo ponovi. Nato vstane zatožena in tožnico zlo ozmerja. Predsednik jo toraj zaverne, de naj trezno in spodobno govori, če ne, se ji bodo vrata pokazale. Nato obstane zatožena, de je tožnico za lase zgrabila, ker jo je zmerjala, pa de je ni za lase ulekla in tudi ne po glavi bila.

Tožnica se opre na pričevanje dekcle, ki je zraven prišla, in djala, de je vidila, de je nje gospodinja tožnico za lase deržala, de je pa ni zanje ulekla in v obraz bila.

Ker je pa tožnica to terdila in se ji je tudi na glavi vidilo, de pravico terdi, je gospod asesor, vodja porotne sodbe, za dobro spoznal, pričo priseči pustiti, ki se je sicer iz perviga merzlo deržala in rekla, de je pripravljena priseči. Al predenj je to storila, se poda iz sobe, kjer je bila obravnava in se na pragu zgrudi, pred kot ne zavolj tega, ker jo je vest začela peči, de more po krivem priseči, ali pa iz službe stopiti, ako resnico pove. Še le čez četertinko ure se spet zave, akoravno je bil koj zdravnik pri njej. Gospod asesor je tedaj obravnavo odložil, de se bo bolna priča ozdravila.

Ogerska. Iz Ogerskiga se piše, de bo ta

dežela samo zavolj dohodnine letos za šest milijonov več davka plačala, kakor lansko leto.

Lombardo-beneško kraljestvo. Iz lombardo-beneškiga kraljestva se sliši, de se ljudje zlo zaperajo, zavolj vdeleženja z Mazzini-am. Clo v Mestre se je revolucijsko prizadevanje pokazalo. Več kavan se je zavolj tega zaperlo.

* „Wiener Ztg.“ naznani, de je grof Radecky, ko je 31. decembra hotel se na konja vseti, padel in se na rami nekoliko poškodoval, vendar ne zlo. Sicer je pa zdrav in vesel.

Tuje dežele.

Bosna. Iz Hercegovine se piše, de je nov vladar Bosne že brez upora v Mostar prišel, Ali paša pa je še v Buni ostal.

* V „Osserv. dalm.“ se 23. decembra 1850 sledeče od bosniških zadev piše:

Komaj se je bataljon, ki je iz Sarajeviga v Kndanj šel Ibrahim pašatu v pomoč prikazal, so že ondašnji vstajniki za milost prosili, in se razšli. Ibrahim paša se je potem proti Tuzli napotil, kamor je že prišel in se morebiti že z Omer pašatom združil. Vojaki, ki so na berdu pri Sarajevem stali, so, ko se je ta novica zvedila, berdo zapustili in se v mesto preselili.

Iz Travnika je 300 pešcov s tremi topovi skoz Lipnico v Konjico Muhamedu Skenderbegu v pomoč šlo. Vodja vstajnikov, Kavas paša se je, kakor pravijo, udal in v tabor Muhameda Skenderbega prišel. Iz Sarajeviga v Hercegovine je še vedno pot zaperta in ostro je prepovedano politiške dogodbe naznanovati. Hairedin paša, nov vladar Bosne, je v Trebinje prišel in iše zdravnikov, ker je mnogo njegovih vojakov bolnih. Pravijo tudi, de je že v Mostar prišel, pa to še ni gotovo.

Prebivavci maliga, med Sarajevim in Višegradom ležečiga mesta Celebi pazar so prosili pomoči zopar vstajnike Zvornika in Srebrenice. Zatoraj se je iz Sarajeviga en bataljon s poveljem tje podal, tiste, kteri se jim bodo ustavljali, brez milosti umoriti in njih hiše obropati in zapaliti.

Revšina ubogiga raja dan na dan rase. Žito, slamo, seno, vse morajo dati. Noben kmetovavec si ne upa, v kako mesto kaj na prodaj prinesiti, ker jim vojaki konje in blago jemljejo.

Omer paša je še v Tuzli in je Mahmud pašata in Mahmud Alac bega iz Gradačaca ujel.

Druga vodja vstajnikov, ki sta v Samico na Serbsko pobegnila, namreč Mahmud paša iz Zvornika in Azman bei, sin pašata iz Tuzle, je, kakor so sliši, poveljnik terdnjave Belgrada iz službe odstavil in ju Omer pašatu izročil.

Temu naznanilu se drugo iz Dumanovića ravno nasprotno pripoveduje, ker pravi, de je Seraskier zlo potolčen bil in se moral naglo v Sarajevo poverniti in od Hairedin pašata pomoči prositi.

Rusovska. Javna carska bukvarnica v Petrogradu obstoji iz 15,000 rokopisov in krog pol milijona tiskanih zvezkov. Vtemeljena je od carice Katarine II. in pomnožena od nje naslednikov z razširjanjem državnih mej. Preteklo leto je bila ta bukvarnica vredjena in duplikati so se prodali. Začetek se je začel z deli zgodovinskiga zapopadka; 6162 knjig je bilo historijskih, prodanih med njimi 300, ki govore od poljske zgodovine. Carska društva, zemljopisno v Petrogradu in arhiæeologiško v Odesi sta večidel teh knjig nakupila.

Kar se tiče poljskih duplikatov, niso vsih prodali, akoravno so se razglasili. Nekoliko njih ni velike važnosti, kterih je dovolj po knjižnicah. Naj važniše so dela Dobromilskiga, posebno Dlugosz i Orzechovski.

Poljski spisi so večidel pisani v latinskem, francoskem in nemškem jeziku. Pri tej priložnosti je mnogo naj važniših del glede domače dogodivščine razglašanih, ktere so se do zdaj le malo poznale. Mnogo teh bi se moralo z noviga natisniti in v narodni jezik prestaviti.

Nemška. General Leiningen je deželni odbor v Kaselnu pod kaznijo obsedniga stanu zažugal, se shajati in opravila daleč opravljati.

* Minister zunajnih zadev knez Schwarzenberg se je na povabilo poruskiga kralja v Berolin podal, kjer se je pogovarjal 30. pr. m. z g. Manteuffel-am v zadevah Schleswig-Holsteina; na večer se je že iz Berolina podal. Knez Schwarzenberg je pri pogovorih v Draždanah 23. dec. pooblastence takole nagovoril.

Nadjam se, gospodje, de nas ni le občni in veliki namen tega shoda tukaj zedinil, ampak tudi želja, ki vsakiga izmed nas navdahuje, ta namen pred ko mogoče popolnoma doseči in v tega dosego po mogočnosti se truditi.

Hvalevredno je, de so vaši pooblastniki povabilu Avstrije in Porusije zadostili, in volitve v ta zbor so poročstvo, de smo v duhu edinosti zbrani, de bomo delo edinosti z dobrim vspehom začeli.

Nemška zveza, vstala iz potrebe, kar nas dogodbopolni čas uči, je bila skoz 33 let čuvajka vesolniga miru in je bistveno pripomogla, de se je ohranila.

Pa tudi v notrajni Nemčiji je mnogo koristniga storila, akoravno tega mnogo ljudi ne spozna, ker zveza ni po njih mislih delala, al ker ni vsega dobriga oživila, h čemur je seme sejala.

Ako je v tem očitjanju tudi resnica, je treba pomisliti, de nobeno človeško delo ni popolnoma.

Kar je pa zveza koristniga storila, nam pokaže pogled na obilni blagor, ki se je v nje varstvu čez Nemčijo razprosterl, in pogled na stanje sedajnosti, kteriga razviti smo dolžni času, v kterem uno varstvo ni več primerno.

Tudi ta čas je nas učil in kakor nekdanj, tudi zdaj opominjal, drago kupljenih skušenj ne v nemar pušati.

One so pokazale, de poskušnje, vse predeljati, ne dosežejo praviga namena. One nas so učile, de podlage, na kterih zveza stoji, niso ne le dobre in terdne, ampak celo, de so edine poslopju pripravne, v kterem zamore državna občina Nemčije, mirno in v vesolnim blagostanju skupej živeti. — Te skušnje so pa tudi pomanjkljivosti pokazale, ktere so imele dozrajne naprave zveze. Potreba je pred drugim predsedništvu zveze moč podeliti z napravami, ki so v stanu vprihodnje valovam prekucije se zoperstaviti, in vladarje na tako vižo zavarovati.

Spoznanje te resnice nas mora, gospodje, tudi k spoznanju naloge peljati, ktero doveršiti smo se tukaj zbrali.

Ta nadloga je pretehtanje zvezne pogodbe in postav, ki iz nje izverajo.

Naj nam bodo perve zvezne pravila temelj prihodnjiga vravnjanja, prizadevajmo se te pravila poboljšati in pomnožiti z oziram na vse tisto, kar čas in okoljine v blagor domovine tirjajo, izvolimo višjo zvezno vlado, dovolj močno, z varstvom, kteriga posameznim vladam zoper sovražnike reda da, sveto vlastino obdržati in novih nevarnost varovati. Na tako vižo bomo tirjanju pravice, državni modrosti, in dolžnostim zadostili, v ktere so se naši visoki pooblastniki s svetimi pogodbami podali za svoje nasprotne zadeve, in ktere jim je previdnost naložila. Ne mo-

rem dvomiti, gospodje, de so vaše visoke vlade in vi sami ravno teh misel, ktere naznaniti, mi je cesarska dvorna vlada naročila.

Ako smo edini v tem, bomo tudi namen gotovo in kmalo dosegli. Stopimo toraj z pošteno voljo, z nasprotnim zaupanjem, z božjim blagoslovom in toraj pogumno k delu, de se bo dobro končalo.

Domovina, ktere blagor so viharji preteklih let potresli, ki se pod jarmam sedajnih razmer ječi, gleda zaupno na naše delo, in stavi v izid tega dela svoje upe in pričakuje boljšo prihodnost.

Le na tako vižo se zamore red, postavnost in mir, toraj prava svoboda in blagostanje v vsih krajih naše krasne nemške domovine spet za dolgo zavarovati in nje veljava pri drugih državah z noviga utrditi. Ako sim prepričan, gospodje, de vaše mnenje izrečem, menim, de se smem prederzniti, kraljevi saksonski vladi, in posebno žlahtnemu, kakor človek in vladar častivrednemu kralju našo in hvalo naših visokih pooblastnikov za serčno sprejetje izreči, s kterim nas je počastil.

Gospod od Manteuffel, predsednik poruskiga ministerstva, je pooblastence takole nagovoril:

Dovolite, gospodje! tudi meni, se posebno se zahvaliti, de se je povabilo, pogovora se vdeležiti, tako pripravno zadostilo, tako, de je že več kakor dve leti, kar spet vidimo zbrane pooblastence vsih nemških držav.

Na to smem še besedico pristaviti: ako hočemo, de nas tako hude skušnje več ne obisejo, tedaj, gospodje! pokažimo nemškim rodovam, de imajo njih vlade voljo, previdnost in moč, obstoječe pomanjkljivosti odstraniti, dobro, pravo in terdno postaviti.

* Sliši se, pravi „Neue Preus. Ztg.“ de se v Hamburgu policijske naprave delajo, de se bodo zunajni deržavljan, ko se bo schleswig-holsteinska armada razšla, naravnost na svoj dom poslali. Veči del prebivavcov že zlo želi, de bi se skoraj to zgodilo.

* V Kaslu se je sledeči razglas naznanil: Primoran sim v prid javniga miru in varnosti sledeče zapovedati:

Vsak upor zoper vojaške osebe, ki so v službi, kakor tudi razžaliti jih če tudi niso v službi, bom po vojaški sodbi kaznoval.

De se take reči odvernejo, se zapove:

1) Vsaka gostivnica se mora — ako nima posebniga dovoljenja — ob devetih zapreti.

2) Na ulicah se zbirati in upiti, je prepovedano.

3) Vsim učencem, staršem, gospodarjem in mojstram se zapove učencov, otrok, poslov in podmojstrov, ko noč nastopi, na ulice ne pustiti.

4) Ako po noči kako vpitje na ulicah vstane, morajo prebivavci kraja, kjer se to zgodi, na okna na ulice luč postaviti.

Policijske vradnje morajo te odločbe naglo naznaniti, de se natanjko spolnijo. Kdor zoper to zapovedi ravna, se more naglo zapreti in po postavi kaznovati.

Kasel 23. decembra 1850.

Civilni komisar hurheških zadev.

Grof Leiningen.

Dansko. Tudi danski vladi je Avstrija in Porusija povabilo poslala, de naj pošlje pooblastenca v Draždane k svobodnim pogovorom. — Vlada je toraj skrivniga svetovavca barona od Pehlina v ta namen izvolila.

Laška. Anglesko brodovje v srednjem morju je v Barcelono prišlo, kjer se je z živžem preskerbelo in proti Malti podalo.

Angleška. „Const. Ztg.“ pravi, de je angleški poslanec v Draždanah zoper pristop Avstrije z vsimi deželami k nemški zvezi protestiral.

Azija. Gospod Lynton je azijatiškemu društvu v Londonu sledečo dogodbo naznanil:

Nek kitajski kupec, previzan, de je svojo ženo umoril, je bil k smerti brez spanja obsojen. Obsojeniga so vedno trije čuvaji stražili, ki ga niso nikdar pustili zaspati. Živel je 19 dni, brez de bi bil le eno minuto spal.

Osmi dan so bile njegove bolečine že tako strašne, de jo prosil, de naj mu milost skazejo in ga zadavijo.

Afrika. Vse kaže, de se bodo v Egiptu velike politiske premembe zgodile, od kteriga se je toliko govorilo o početku tega stoletja in kteri, kar je umerl Mehmed Alija, ne pokaže več, de živi, kakor de bi ga na svetu ne bilo. Abas paša, zdajni vladar se šteje med tiste Turke, ki so protivni napredovanju in izobraženju. Govori se, de je mnogo denarja razsul po Carigradu in po drugih turških krajih, de bi prijatelje dobil in z njimi v zvezi se dvignul zoper zdajni način vladanja in zoper njegove glavne vodje, kakor zoper Padiša Abdul Medžida in Rešid pašata.

To ni sama zmišljija, marveč prava resnica.

Abas paša je zlo ostro ravnal z svojimi rojaki; on je pregnal svojiga strica Said pašata in sina Ibrahim pašatoviga in Čamil pašata, svojiga rojaka in moža hčere Mehmed Ali-a.

Ta se je podal v Carigrad in ondi tirja, de bi ga zvolili za vladarja Egipta; prvi minister Abas pašata Antlin beg je nedavno pobegnul. Zdaj je on v Carigradu, kjer je zlo koristen Čamil pašatu; ker on dobro ve, kako se vlada v Egiptu in razodeva vse pogreske vladarja.

Sultan bi bil že zdaj Abas pašata odvergel, ali on tega ne more, ker se je francoska vlada 1801 v Londonu podpisala, de će obvarovati posestvo Egipta zetu Mehmed Ali-a.

Pa Francoska ima zdaj tudi doma dovolj opraviti, in zdaj se vse kaže, de se izvoli zet Mehmed Ali-a, Čamil paša, za vladarja.

To vse Abas paša dobro ve in zavolj tega plačuje uhode v poslopje velikiga vezirja, de zve, kaj de se zoper njega kuha.

Zlo se posvetovajo, kako bi odvergli Abdul Medžida in na mesti njega postavili Abdul Hamdža, ki je pravi ozmanlia in ljubitelj zastaranih običajev.

Abas paša, vladar Egipta bi si mnogo pridobil, ako bi se drugi Sultan na prestol posadil; zato ljudje, ki vedo, kako stvari stoje, pravijo, de njegovi denarji in njegovi opravniki ne mirujejo.

Zato se je tudi raznesel glas, de je bilo Sultanu zavdano. Parobrod iz Egipta, ki dvakrat na mesec nese pošto v Carigrad, je prišel in novico prinesel, de je Sultanovemu zdravniku, gospodu Spitzerju zapovedano, de mora v 24 urah Carigrad zapustiti. Je pa vse to res? *)

Hiša morskiga vojvoda Neiri Scevketa se je zapalila in pogorela pod Carigradam ravno tisti dan, ko je hotel Sultan z svojimi ministri na brodovje k veselici iti.

Velki vojvoda morski Sulejmam je v ječo veržen, ki je pol ure popred na suho stopil, kakor se je hiša zapalila in tudi Ali beg, barkovodja Neiri Scevketa. Ne stoji ta dogodka v zvezi z namembo Sultana ob življenje pripraviti?

Potem vstanejo na noge in se spuntajo v Aleppo, Damasku in v okolicah Bairuta. Zdaj tisti, kteri so se odtegnili Kerim pašatu in Zarifu, iščejo zavetja v Egiptu, kakor v kaki prijazni deželi. In takih uskokov pride vsaki dan iz pušave Suec v El-Heriš, in po morju v Damiat. Iz tega vsak zamore spoznati, kako reči stoji.

*) De je oboje laž, je že davno znano.

LEPOZNANSKI LIST.

Vila Savska.

Zora pozlačuje že tron Triglava,
V tmi šumlja še spodej prebistra Sava,
Pri izviku njenem mladenec sloni,
Ves potožen sloni na lipi tam,
Misel grenko grenkejo vedno goni,
In solze kale mu očesni plam.

Glej, priplava rajska z valov lepota,
Modrooka, tankega cvet života,
Nje lasje da pete so razčesani,
Je koralda biserna njeni pas,
Krila so iz srebrnih nitek stkanj,
Sije v svitu radosti nje obraz.

Kaj junak te taja, zakaj žaluješ?
Po štimani ljubici mar zdihuješ?
Al se mar ti vmerli skerblija mati?
Kaži mi britkosti studence tvoj,
Da te vem tolažit in svetovati,
Tudi ta sladak je opravek moj.

Tak k mladenču zorna je govorila,
Kaže pevkini glas mu da j' ona Vila,
Odgovarja ji, ter globoko zdihne:
Milo čudnokraska narave hči,
Ah nobeden, tudi nebeški dih ne,
Mi goreče rane ne ohladi.

Po štimani ljubici ne zdihujem,
Tudi majke skerbne ne objokujem,
Pa tolažbe vunder le zame ni je.
Kdo stoletja sklicati zna nazaj?
Kdo sramoto narodno v njih zakrije?
Kdo li zgodovinar da nov tečaj?

Kolkor vekov je že Slovencam steklo,
Tolk' jih slave venec je nam odreklo;
Misel ta me zbada in v serce speka,
Da rod bistroumen, junaški, mlad,
Kot zavdan od vrage, zmir opoteka,
Brez da bi obradil narodom sad.

Odgovarja resno mu krasna Vila:
Oj junak, je ptujka te oslepila,
Da ne vidiš narodne slave venca,
Ki na jasnem nebu časti bliši,
Serčno ga priporil je meč Slovenca,
Zanj je in za vero prelival kri.

Zmage god njegove bom obhajala,
Ter z sestricam' v Sremu kolo rajala,
Memo svetlih krajev bom tje derknila,
Daj mi roko, derkneva vkupej v Srem,
Zlahna duša bo se ti vtolažila,
Kjer ji slave venec pokazat čem.

Razjasne obličje junaško nade,
Tak zavzet ji reče ter roko dade:
Glas tvoj čudno vname me in vtolaži,
Tako prepričavno za me doni,
Kaži kraje slave Slovenske, kaži!
Serce moje vidit jih hrepeni. —

Gibčno tak ne derkne v potoku riba,
Ne dersavec zpolzko z ledena hriba,
Kot zdaj derkne Vila po Save sredi,
Vstrie mladenec dria se z njo zavzet,
Zračno se zaganjata kot po ledu,
Ju donese k Sorci zagonov pet.

Se kraj Sorce vstavita k skali stari,
Na-nj Vila z mečem rujavim vdari,
Trikrat vdari, spokne zijaje skala,
Not v votlino ona zažene glas:
„Oj zaspanci, kdaj bo že vojska ostala,
Kak naraša brada kaj sivih las?“

Čuj orožje strašno rožljat v votlini,
Kakor grom vre simtertje po planini,
Kakor vdarja morje viharo v zvezde,
Krog in krog potrese se zemlje drob,
Orli plaho v skalah pustijo grezde,
Spenja Sava, zmaja se breg in dob.

Iz votline glas se globoki čuje:
„Kdo nas zbuja z spanja, kdo nas vračuje?“
Čudnokraska tak poprašuje Vila:
„Slavni kralj, povej mi, te prosim, to,
Kdaj armada vstala bo, kdaj ovila
Brada tvoja mizo krog trikrat bo?“

„Malo majnka, majnka le tri še perste,
Da se zopet vzdignejo naše verste.“
Čul junak govor je vesel, zavzet,
Pa zijalo s pokom vkup skale šine,
In Matjaž zadremilje spet z trumo vred.

Zora sive beli že brega skale,
Tam med skalam, gnezdec je ptice male,
V grezdu ptice dvoje ste korenine,
Vila vzame jih in mladenču da,
Z njo junak duhovom jednako zgine,
Urno se nevidna zadričata.

Memo domorodne Ljubljane bele
Pojo Vila žalostno in vesele,
Pa vesele lepše so in zmagavne —
Kjer zgubi se v Savi Savine curk,
Poje Celjskih vitezov čine slavne,
Jeklo njih okusil je Nem'e in Turk.

Kjer pridruži Kerka se Savi tesni,
Mu ponosno kaže na roki desni
Kraj razrit, Metulje nikdar vkrotene
Duh svobode saj se vkrotit' ne da.
Hrabre množ'ce silni Avgust ne vžene
Prostih mož' pepel le se njemu vda.

Se v svitli slavi junak zavzame,
Vila spet mu radost in nade vname,
Ves iskren hvaležen ta glas zažene:
Hvala tvoje petje oči odpre,
Snuli ljuljko ptujke nemile z mene,
Ter vsadi ponos, ki narode vžge.

Čudno krasna mu odgovarja Vila:
Saj ne misli, da bi jez privošila
Reko-mojo bistro že oslabljenim.
Jez kazala Savi sim moji tek,
Slave sinom hlad naj deli iskrenim,
Le Slavjan naj koplje se v moji rek'.

Ko so Turki ljuti čez njo prihruli,
Divjo, kakor borja z gorá prituli,
Spremlja truma krokarjev silne vrage;
Rada sim pustila čez Savo jih,
Nisem tresla se za Slovence drage,
Znana mi je vera in serčnost njih.

Oj vi Turki, moj je Slovene pobožen,
Nejevercu nikdar ne bo podložen.
Oj vi Turki, tudi narodu vdan je,
Zadnjo kapljo zanj bi prelil kervi.
Oj vi Turki, krepki njegov tud dlan je
Da junakov silnih se ne boji.

Vidla kmalo krokarje sim nad glavo,
Ko plahtajo zopet nazaj nad Savo,
Vidla pa nobenega ne Turčina.
Težki trop se krokarjev razpusti,
Kjer zelena Turška stoji ravnina,
Černi tako kročejo krog vasi:

„Jako unkraj Save smo se gostili,
Turki, z vašim bratom smo se mastili,
Vse pobil Slovenski je rod železen,
Hajd, še vi berž god naredite nam!“
Groza merzla stresa jih in bojezen,
Serce plena želno jim vpade k tlam.

Ko tak Vila v mislih se pogovarja,
Kaže jima Siska zidovje zarja,
Tam jih Kopa Save družica vstavi,
Vila radovaje tak govori:
Tu je vtonil mesec v prebistri Savi,
Tu nar bolj vaš slave se venci bliši.

Tu, Slovenci, vidla sim z reke moje,
Kak junaško planete v silne roje,
Kak v desnicah krepkih se jeklo bliska
In zasučje vragom okrog v pogin.
Serce mi veselja poskakva, vriska —
Barva Kopa z svojo kervjo Turčin.

Hitro z mečem trume ste razorali,
Gosto brazde smerti ste obsijali,
In neizmerno slavo kraj Siska želi.
Kadar k Kopi Turki plašno beže,
Slavi Sisek vas oprosteno veseli,
Vam deklči z rožcam' naprot hite.

V Kopo plane Turški ostanek plašno,
Pa paham jez čezenj valove strašno,
V nje povito v Kopi zdaj vse pogaga.
Z mescom le in turbanom mrtvih trum
Vre naprej ponosno mi Sava draga,
Radost poje kersnim njeni šum.

Narod, Turka silnega vstrahovavec,
Tme, divjosti krepkejši odbivavec,
Oj Evropin vitez ti „Slava“ vriskam;
Bil zmagavno si se za vero, čast,
Tak na mej' zveličanih svetov z bliskam
Božji kor vstrahuje pekla pošast. —

Z Savo polni zlata kozarca Vila,
Hasan-bega sta se nekdaž svetila,
Z tih kozarcev pije prehladno Savo,
Pije vsim Slovenskim junakom v čast,
Ki kraj Save bili so se za Slavo.
Bili se za vero in svojo last.

Tudi mladenec dedov spomin obhaja,
Ga kot vince Save požir navdaja,
K ti zdravici serčni ga Sava vname:
„Vsim na zdravje rodod, ki njo pijo,
Rod Slovenski bratovski vse objame,
Kteri v hladni Savi se kopljejo.“

Tu in tam še kaže mu Vila kraje,
Kjer Slavjan namlatil je Turške zmaje,
Srem o tem pred njim se lep razvije,
Tu po viru derkneta gor naprej,
Ki z dolince rožne se tu izvije,
Iz dolince krasne, zelenih mej.

Tam so v sončni sredi že Vile zbrane,
Blisketeče, radosti vse navdane,
God obhajati jugoslavjanske zmage,
Z Černe gore, z Bosnje in Srbije,
Z Hertatije, tudi z Slovenje drage —
Venec zveže Savska in raj prične.

Glej tam v sončni sredi dolince rožne,
Gibčne Vile rajajo lahkonožne,
Verh vijol in lilij kolo vertijo,
Se o soncu zračno kolo bliši,
Zraven raja spevajo melodijo
In po celem jugu ta glas doni:

„Hajd, le Slave južne kolo vertimo,
Ter navdane k nebu se poženimo,
Ki darilo našim je rodod zmage,
Skupni vstrahovali Turčina so,
Skupni vstrahovali vse bodo vrage,
Njih se slava večno svetila bo.

Ves zamaknjen čuje mladenec Vile,
Oj prekmalo zanj so se razkropile.
Z Vilo Savsko spet se nazaj zadrične,
Gladko gor po Savi v Slovensko last. —
Ko studence gleda zdaj Save dične,
So na brate spomni in našo čast.

Planjavski.

Patriarhalnost in vstava.

Samoderžec je Slovenski gospodar, in vse,
kar on zapove, se mora zgoditi, če ne vem
kaj. In tudi res vsako se tako silno povelje
spolnijo njegovi podložni, če ga le ne pre-
kliče. Samo da kako sitno povelje vselej raji
prekliče, kot da bi svojih hlapcev, ker-
senc ali clo svojih sinov ali hčerk mevžo gle-
dal, kjer ga v serce peče viditi nejevoljne.
Kadar po večerji pri mizi za drug dan go-
spodari in dela odkazuje, pazi tudi na svet
dekle ali hlapca, sina ali hčerke. Brez da
bi se od njih zmotiti dal, sklene tisto, kar se
mu naj boljše zdi. Torej je gotova, da je
samoderžec. Al kakšen? Ko bi gospodarji
držav taki samoderžci bili, bi jez naglo proš-
nja naredil za vverženje vstave. Pa kaj ho-
čemo? Če bi tudi celo ljudstvo svojega kralja
častilo kot očeta vunder le oče ni do svojih
podložnih. Kar je kraljem narava odrekla,
namrič očetovega občutljeja do svojih podlož-
nih, to jim tudi nobena umetnost, nobena be-
seda ne more dodeliti. Torej v družini le je
patriarhalnost na pravem mestu, državo pa
naj vlada vstavnost. Planjavski.

Telegrafsko kurzno naznanilo državnih pisem 31. Grudna 1850.

Državne dolžne pisma po 5	od 100 (v srebru)	95 1/2
» » » » » 4 1/2	» » » » »	82 1/2
» » » » » 4	» » » » »	74 1/2

Obligacioni avstrijskih pod in nad Anizo, čeških, morav- skih, silezkih, štajarskih, ko- roških, krajnskih, gorških in dunajske višje kamorne urad- nije.	(po 4 od 100)	— glđ
» » » » » 2 1/2	» » » » »	50 »
» » » » » 2	» » » » »	— »
» » » » » 1 1/2	» » » » »	— »

Bankne akcije po 1131 gold. v srebru.

Dnarna cena 30. Grudna 1850.

	V dnarju
Cesarjskih cekinov, agio (od 100 gold.)	31 1/2 glđ.
Srebra » » » » »	28 1/2 »